

NŠAL 505

ANTON MODER

(1895–1979)

(1 šk., 0,1 t.m.)

Historiat ustvarjalca

Anton Moder se je rodil 19. 1. 1895 v Dolu pri Ljubljani. 1915 je maturiral na šentviški gimnaziji, nakar je bil vpoklican v vojsko. Bojeval se je na soški fronti. Od 8. 11. 1918 do 24. 1. 1920 je bil v italijanskem ujetništvu. V mašnika je bil posvečen 22. 6. 1922 in leta 1923 imenovan za prefekta Zavoda sv. Stanislava, kjer je predaval do leta 1945, ko je bila gimnazija razpuščena. Eno leto je bil spiritual v Ljubljanskem semenišču, nato pa župnik na Dobrovi do upokojitve leta 1974. Zatem je deloval kot hišni duhovnik pri Marijinih sestrah na Dobrovi, kjer je umrl dne 23. 7. 1979. Bil je vsestransko razgledan, imel je izreden čut za naravo in se je ogromno ukvarjal z botaniko in biologijo. O njegovih raziskovanih narave pričajo mnogi njegovi sestavki, zapiski in objavljeni članki.

Historiat fonda

V fondu, ki obsega eno arhivsko škatlo, so dnevniki Antona Modra, med njimi tudi vojaški in iz ujetništva, zapisani v več blokih in zvezkih ter v enem zvezku prepis dnevnikov, nadalje blokci z različnimi zapisi: duhovne vaje, zapiski s potovanja, anekdote, beležke in statistični podatki. Sledijo zapiski o izvoru človeka, nagovori za bogoslužne delavnice, sestavki o ekologiji, naravni obrambi rastlin, mesojedih rastlinah, zakonitostih v naravi, biologiji, o spoznavni zmožnosti razuma, o kristalih, okamninah, ... Zapiski s področja naravoslovja predstavljajo večino gradiva. Skupno je v fondu 10 blokecev, 5 zvezkov, 18 tipkopisov, članek v Biološkem vestniku, ostalo pa so rokopisi. V gradivu se nahaja tudi 5 podobic, 17 fotografij in ena razglednica. Fotografije in razglednica se izločijo v Zbirko fotografij NŠAL.

Zapuščino Antona Modra je pod mentorstvo Blaža Otrina uredila in popisala Marija Metlika.

Ljubljana, dne 14. 5. 2012, Marija Metlika

POPIS GRADIVA

šk. 1.

Dnevniki

- Blokec Dobri sklepi 1908–1910, duhovne vaje 1910, 1911/12, 1912/13, *Bona consilia congregaciae Marianis, Pravila Marijinih družb*, razne beležke
- Blokec – zapiski s potovanja Švica, Francija, ZDA, naslovi, beležke (letnica ni navedena)
- Blokec – vojaški dnevnik od 20. 6. 1915 do 26. 12. 1915, nekaj pesmi Doberdobski cikel
- Blokec – Notiz II, vojaški dnevnik, od 26. 12. 1915 do 28. 7. 1916 – soška fronta!
- Blokec – vojaški dnevnik od 20. 4. 1917 do 28. 10. 1918 in razni zapiski
- Blokec – koledarček avstrijskega mornariškega društva iz leta 1918 z dnevniškimi in drugimi zapiski ter naslovi
- Blokec z vojaškimi in drugimi zapiski, 1918
- Blokec iz ujetništva *Vtisi*, od 9. 11. 1918 do 5. 2. 1919
- Zvezek iz ujetništva *Vtisi II*, od 5. 2. 1919 do 19. 5. 1919
- Zvezek iz ujetništva *Vtisi* (dnevnik) od 23. 5. 1919 do 27. 1. 1920
- Blokec *Dobri sklepi in drugo* (citati, sezname knjig), od 28. 12. 1919 do 2. 2. 1922
- Blokec *Duhovne vaje* 1921/22, 1922/23, 1924, 1927, 1931, 1935

- Zvezek – zapiski *Izvor človeka*, »*Catholicismo e Storia nei libri del Semeria*«, izpiski iz knjige *Il Modernismo* Giovannija Gentileja, 50 strani
- Zvezek *Anekdote*, razne zgodbe, razmišljanja, nekaj statističnih podatkov (1920); z druge strani zvezka: snov za pridige; vmes članki, izrezani iz Večernega lista
- blokec z naslovi, naslovi knjig, izdatki, izpiski, podatki (1918)
- Zvezek *Dnevnik prof. Antona Modra od 20. 6. 1915 do 28. 10. 1918* – prepis sestre Fides, verjetno iz leta 1979, na prvi strani je prilepljena fotografija Antona Modra v mašniški obleki

Korespondenca

- Dopisnica brata Janeza z dne 27. 5. 1918, v ujetništvo

Objavljeni članki

- *Prispevek k poznavanju favne stenic Slovenije* (soavtor z Matjažem Gogalo v separatu Biološkega vestnika VII, Ljubljana 1960)

Tipkopisi

- *Evolucijska teorija*, 1933 (22 strani, z literaturo)
- *Bog, stvarnik svetovja*, 1940 (13 strani)
- *Fenološka karta in njen nastanek* (15 strani) – predavanje na Radiu Ljubljana 1941
- *Smotrnost v naravi*, 28.6.1943 (14 strani)
- *Naravna obramba kulturnih rastlin* (30 strani), pripisan datum 16. 3. 1950
- *Razgledi po naravi* s predgovorom z dne 30.9.1970 (
- Kratki nagovori za bogoslužne delavnice 1974, 1975, 1976
- *postanek človeka* (12 strani)
- *Žive luči* (9 strani)
- *Beseda narave* (23 strani)
- *Mesojede rastline* (10 strani) in *Opraševanje rastlin* (10 strani)
- *Obrezovanje špalirnega sadnega drevja* (2 strani)
- »*Versteinertes Leben*«: Kamnine, Preobražanje zemeljske skorje, geološke dobe, okamnine, zveza med telesno obliko in okolico, Razvoj... (62 strani)
- *Kamni vpijejo - (Kristali pričajo o Bogu* (41 strani), zraven rokopis s citati
- *Nov čas vstaja* (39 strani)
- *Kaj vsebujejo učbeniki o razmerju vere in cerkve do biologije* (10 strani)
- *Učbeniki biologije za višje razrede* (22 strani)
- *Prirodopis* (2 strani)

Rokopisi

- P. Overhage: *Problem učlovečenja* (izpiski, 49 strani)
- Wilhelm Koppers: *Pračlovek in njegova slika sveta* (izpiski, 13 listov)
- Hans Böker: *Primerjalna biološka anatomija* – izpiski
- Paleontološki izpiski iz »*Das Buch der Natur*«
- *Sestav reda sesalcev*
- *Iz bitja v bitje presnavljanje*

- Kemija
- *Krilatci*; Razmišljanje o nastanku, razvoju in zakonitostih sveta in življenja
- Kratki zapiski po točkah
- Wilhelm Bölsche: *Izvor človeka*
- Naravoslovje: zakonitosti v naravi, Človek, Smotrnost, Descendenčna teorija, Biologija *Pisidium* – sistem, anatomija, fiziologija in ekologija (v francoskem in nemškem jeziku)
- Kratki zapiski in citati o razvojni teoriji: biologija, boj za obstanek, narava-delo veleuma, Bog v naravi
- Razno: Spoznavna zmožnost razuma, Svobodna volja ...
- Vaja deveterih petkov naj nas vodi k preziru materializma in druga razmišljanja
- Nabožni citati

Razno

- **Bibliografija Antona Modra, ki jo je oktobra 1979 zapisal Marijan Smolik:**

-*Pomagajmo naravi*, Koledar Mohorjeve družbe 1952, str. 193–201

-*Narav no lepoticje*, Koledar Mohorjeve družbe 1956, str. 136–140

-Skupaj z Matjažem Gogalo: *Prispevek k poznavanju favne stenice Slovenije*, Biološki vestnik 1960, str. 85-99

-Knjiga: *Marija v Leščevju*, Dobrova 1970 (40 str.)

- **Zapis na vizitki biologa Matije Gogala z dne 5. 2. 1980:**

Prof. dr. M.G. je prevzel za biotehnično fakulteto nekaj strokovnih knjig iz zapuščine prof. Modra, kakor tudi razne preparate in njegove rokopise prirodoslovne vsebine (najbrž vse že kje objavljene). V Biološkem vestniku bodo menda objavili vsaj kratek »In memoriam«. (M.G. je za zapuščino poklonil separat Biološkega vestnika VII, 1960).

Podobice

-3 podobici v spomin na novo mašo Antona Modra, 9. 7. 1922

-1 podobica Anton Moder zlatomašnik, 9. 7. 1972

-1 podobica z osmrtnico

Fotografije (v zbirki NŠAL 107, Zbirka fotografij, šk. 125)

-4 fotografije Antona Modra – duhovnika

-z ministranti na izletu v Brestanico

-ob 25-letnici mature njegovih prvih učencev ob nastopu profesure

-cerkev Marijinega vnebovzvetja na Dobrovi – detajl

-kapucinke pred vhodom v župnišče, verjetno na Dobrovi

-9 fotografij brez podatkov

Razglednica (v zbirki NŠAL 107, Zbirka fotografij, šk. 125)

Samostan Stična, notranjost bazilike